

Балада про Броди
Вікторія Мазур

Мирослава живе в невеличкому районному центрі на Львівщині. Броди – місто на болотах, і її життя теж нагадує застоєне болотце: нецікава робота і вечори в компанії телевізора. Здається, змінити ситуацію може тільки диво, але причиною подальших радощів та катастроф стає науковий винахід пра-пра-родички Мирослави. Емілія Крижанівська живе на початку XX століття, і в її часі Броди зовсім не тихе місце. Коли Мирося отямиться від першого шоку та засвоїть основні правила подорожей в часі (нічого не змінювати, не розповідати і не вирізнятись), їй доведеться подивитись на своє місто іншими очима, зіткнутись з бандитами, контрабандистами та картярами, врятувати ще одну жертву Мілиних експериментів та знайти своє не-своє справжнє кохання. Крім того, що Григор Шклярєнко вже заручений з Емілією, він ще й власник фабрики іграшок на межі банкрутства та учасник українського підпілля. Їх розділяє одне з найстрашніших століть в історії і закони подорожей в часі. Але долю й конем не об'їдеш – ніхто не може змінити того, що вже сталося у минулому...

Вікторія Мазур

Балада про Броди

Розділ 1

Відображення

Важко уявити щось більш вогке і болотисте, ніж вечір ранньої весни у Бродах. Брудний сніг, перемішаний з піском і сіллю, перетворився на кашу. Нечисленні перехожі важко місили її важкими зимовими чоботами. Темрява накрила місто, але крізь неї проривались яскраві вивіски магазинів та аптек на вулиці Золотій. Вони здавались Мирославі маяками в темному океані. Хтось, вихоплений з чорного тла відблиском вітрини, зайшов до аптеки, мамі з двома галасливими дітьми не вдалось проминути крамницю з солодощами. А Мирослава минула свій будинок, бо мала ще зайти до супермаркету.

Якщо бути відвертою, вона любила проходити повз свій будинок. Нехай він не весь належав їй, зате найкраща квартира – ота з круглою башточкою на розі – була її. Світло від неонових реклами химерно відбивалось на стінах будинку, підкреслювало його і ніби вирізало з реального часу. Та будівля простояла з добру сотню років, бачила-перебачила і війни, і пошесті, але досі стояла тут, мокла під бродівською мрякою і спостерігала далі.

Мирославу захоплювала старовина. Речі і споруди, що пережили не одне покоління людей, навіювали їй думки про безсмертя пам'яті та швидкоплинність людського життя. Тому дівчина любила Броди. Особливо навесні, у дощ і негоду, попри розквашені від води чобітки. Темне вікно на башточці її будинку підморгнуло зеленим відблиском з аптеки, і Мирославі полегшало.

Важкий день закінчувався у черзі до каси одного з мережєвих супермаркетів. Масло знову здорожчало, а олію її улюбленої фірми вже розкупили, то ж Мирослава роздратовано спостерігала, як мужчина в чорній куртці і шапці на очі вивантажував з кошика на касову стрічку три пляшки горілки та плавлений сирок. Один плавлений сирок.

«Жук», – крутилось в думках Миросі. Такий самий жук, як і директор (з дозволу сказати) з її офісу. Зекономити на закускі зате залитись питвом, обібрати замовника, хоч може в нього в кишнях і буде порожньо після угоди, недоплатити ремонтникам і залишити її, секретарку-адміністраторку-прибиральницю, сам-на-сам з їхнім обуренням.

– Пакет потрібен? Маєте нашу картку? – касирка виглядала дещо спантеличеною, напевно, їй довелося повторити свої стандартні запитання двічі, перш ніж Мирослава звернула на неї увагу.

– Так, – погодилась на щось Мирося, а тоді побачила, як густо намальовані за останньою модою брови касирки поповзли вгору. Здивування чи роздратування? – Пакет, – виправилась Мирослава.

Вона швидко закинула в брендований шматок поліетилену за три гривні масло, хліб, шматок якогось м'яса, обережно примостила пластикову упаковку на десять яець, завершила «натюрморт» голівкою пекінської капусти і швидко пішла додому. Касирка-модниця тільки важко зітхнула і згребла решту копійками, яку не забрала неуважна клієнтка.

Вдома було тихо і темно. Мирослава звично намацала вимикач в коридорі, поставила продуктовий пакет і замкнула двері на всі замки. Верхній, основний і ланцюжок. Ця звичка залишилась ще з дитинства, коли батьки залишали її вдома саму та йшли по справах. Маленькій Миросі тоді здавалось, що хтось вломиться в квартиру і викраде її поки батьків немає вдома. Тепер вона доросла, а мама з татом живуть в селі під самими Бровами і рідко навідуються. Вони поступились їй квартирою, коли придбали маленьку хатину зі старим садом.

«Час тобі будувати своє життя, доню», – казала мама, коли присіли «на доріжку» на торбах. Тато сидів поруч з нею, вони тримались за руки. «А ми своїм поживемо». Потім тато швидко позносив ще кілька сумок з одягом у стареньку «Ладу» під під'їздом, і батьки помахали їй «па-па», наче молодята, що поїхали у весільну подорож.

Мирослава більше не знала жодної пари, що настільки захоплювалась один одним протягом років. Їм завжди було добре вдвох, цікаво вдвох, весело вдвох, ніби вперше. Мирослава мріяла і собі зустріти чоловіка, який так само займе весь світ в її голові, і це не минеться ніколи. Минув вже рік, як Мирося жила сама, мала повну свободу дій але жодного серйозного кавалера так і не трапилось. Мама по-трохи перестала форсувати цю тему в

телефонних розмовах. Все більше розказувала про сад і куховарство. Мирославу, яка завжди дратувалась від маминого «а що з особистим, доню?», така заміна риторики вже почала лякати.

Вона швидко розклала продукти у холодильник та на полицях. Їсти не хотілось, точніше не хотілось готувати, то ж Мирослава пішла до вітальні. З годину лежала на дивані під ковдрою, ніби побите кошеня, і клацала канали по телевізору. Не було нічого вартого уваги, хіба що сюжет з випуску «Надзвичайних новин» про зникнення людини. Чоловік зайшов у дзеркальний лабіринт задля розваги, але минула година, а він так і не знайшов вихід з атракціону. Тоді працівники взялись шукати зниклого клієнта, але знайшли тільки його обрубану по лікоть руку в калюжі крові. Жодних свідків, ніяких слідів втечі і підозрілих звуків. Поліція розшукує зниклого або його труп. Всіх, хто володіє будь-якою інформацією, просять звертатись за телефоном.

Мирося здалась і вимкнула плазмовий екран. Кімнату заповнила темрява. Її порушували тільки відблиски від кольорових вивісок магазинів внизу. Мирослава встала і підійшла до дзеркала на трюмо. В ньому теж миготіли скалки яскравого світла. Вона вирівняла спину, розправила плечі і подивилась на себе. Хотілось виглядати сильною, красивою, дорослою. Але відображення дивилось на неї втомленим поглядом замолодої як на свій вік дівчини, в піжамі і з хвостиком на голові. Мирося скорчила гримасу і відображення теж перекинулось. Тоді дівчина зробила півкроку вбік, щоб стояти рівно навпроти дзеркала. З'явився дзеркальний коридор. Дзеркало з трюмо відбивалось в дзеркалі на протилежній стіні. В скляних рамках довгого коридору на Миросю дивились її самотні копії. Вона почепила друге дзеркало після від'їзду батьків, хоч мама й не раз переповідала їй ту телепередачу про поганий вплив дзеркал.

Дзеркальний коридор був ще одним спогадом з дитинства. У дванадцять Мирося їздила з класом до театру імені Заньковецької у Львові. На балет «Лускунчик». Може, тоді вперше і прокинулась її любов до старовини. Балюстради, балкони і позолочені барельєфи, важкі порт'єри на сцені та балерини, що, здавалось, не мали ваги. З танцю було важко зрозуміти, що до чого, але вчителька роздала усім лібрето. З тих пір слово «лібрето» означає для Миросі не тільки опис дій в балетній постановці, а й порт'єри і балерин, і балкони, і оксамитові крісла. Дзеркальний коридор вона бачила в антракті. Однокласники нудились, і щоб їх розважити, вчителька показала дзеркальний зал театру. Дзеркала відбивались одне в одному і утворювали тунелі в невідомість. Діти посміхались, висолоплювали язики і ставили собі «ріжки», щоб їхні відображення це повторювали. Зараз же Мирославу не покидало враження, що не всі копії в її дзеркальному коридорі належать їй.

Спогад повернувся легкою посмішкою. Копії Мирослави в дзеркальному коридорі її вітальні теж посміхнулись. «От би повернутись назад», – подумала дівчина і відвернулась від дзеркала. Найдалше з її відображень все ще посміхалось в дзеркальному коридорі.

Теорія Бродів

Мирославі снівсь дивний сон: вона йшла дзеркальним лабіринтом. З кожним кроком вперед секція позаду зникала. Дівчина трималась за прохолодні дзеркальні стіни, залишала теплі відбитки долонь в хмарках на запотілому склі. Вона ще ніколи не бачила таких химерних снів, але була впевнена, що спить. Дорога назад все зникала, та Мирося хотіла дійти до іншого краю коридору і дізнатись, що там, за останнім дзеркалом. Ось вона зробила останній крок, порожнеча підпирала спину і підштовхувала вперед. Там було світло. Мирося простягнула руку і відчинила дзеркальні двері. В очі вдарило сонце.

Дівчина примружилась, а тоді знову розплющила очі. Прокинулась. Вона розчаровано зітхнула і піднялась на ліктях. Було образливо і якимсь несправедливо, що вона так і не побачила, що за дверима, хоч пройшла такий довгий шлях.

– Доброго ранку, панянку, – над Миросею нависала її дивна копія.

Та дівчина теж була молодю і стрункою. Тільки одягнена була в якесь старомодне плаття в підлогу. Чорне волосся було вкладено в вигадливу, але теж застарілу зачіску. Найдивнішим було те, що Мирося впізнавала в незнайомці свої риси обличчя – тонкі губи (нижня трохи більша за верхню), карі очі, круглі щічки та трохи заширокий ніс. Мирослава ніби дивилась на себе в якомусь чудернацькому маскараді.

– Добре, що ти не лякаєшся, – продовжувала незнайомка. – А от я вчора страху набралась. Ти так схожа на мене, і я подумала... А, неважливо. Емілія. Емілія Крижанівська, – вона поважно кивнула Мирославі.

– Мирося. Мирослава Титаренко, – швидко виправилась і аж тепер помітила дивну обстановку в кімнаті.

В загальному приміщення нагадувало вітальню її квартири у Бродах. Ті самі довгі вікна у круглій башточці, подвійні двері з вітражем в коридор, квіти у вазонах. Тільки замість плазмового телека, на який Мирося відкладала три зарплати, на стіні висіла картина. Річка, круглий місток, місяць у повні. Замість батьківського дивану тендітна – софа з кованою спинкою. На софі якраз і прокинулась Мирослава. А на місці трюмо з дзеркалом були стелажі з книгами.

– Де я?

– В Бродах, – обережно відповіла Емілія. – Але правильно спитати, коли?

– Коли? – машинально повторила Мирослава, їй все ще здавалось, що сон продовжується.

– Коли, – Емілія ствердно кивнула і відступила на крок. – Ти в Бродах, зараз 1913 рік.

Мирослава зреагувала так, як і думала Емілія. Вона зіскочила з тахти і побігла до вікон. За ними грілась під весняним сонечком вулиця Золота. На

дверях крамниць дзвеніли дзвіночки, коли покупці заходили чи виходили. Люди шпацерували по брукованій вулиці, підставляючи обличчя теплому промінню. Чоловіки носили костюми-трійки і пальта з капелюхами, жінки були в довгих платтях і манто на плечах. Світ точно з'їхав з глузду.

– Впевнилась? З якого року ти?

Мирослава повернулась спиною до вікон. Дивитись на знайому з дитинства вулицю в такому дивному трактуванні було моторошно.

– З 2017.

– О! – Емілія кинулась до книжкових полиць, дістала якийсь записник, чорнильницю і чорнильну ручку, а тоді почала щось швидко записувати.

Мирослава підійшла ближче і побачила, що почерк у її старомодної копії трохи кращий за її власний. Але зрозуміти хоч щось з написаного так і не спромоглася.

– Як я тут опинилась?

Емілія неохоче відірвалася від записів.

– Я тебе сюди привела. Точніше, створила Брід, по якому ти прийшла. Словом, тобі пощастило, як нікому – ти здійснила успішну подорож в часі!

– Але я цього не планувала, – Мирося, як могла, боролась з панікою. – Мені треба назад. Відправ мене назад.

– О, мила, – Емілія нарешті відклала записник і співчутливо подивилась на Миросю. – Боюсь, це не можливо.

* * *

Після невеличкої істерики Мирослава все ж вислухала короткий науковий курс про Теорію Бродів. Як не дивно, сама теорія не мала нічого спільного саме з містом Броди, зате назва обох безпосередньо стосувалась переходу через річку. Емілія показувала свої записи з формулами і розрахунками, потім із закритої секції книжкових полиць дістала дивний апарат. Він був схожий на модель сонячної системи – дев'ять кіл одне в одному, з'єднанні металічними кульками, які нагадували Мирославі планети (але Емілія наполягала, що ніякого відношення вони до планет не мають). Кола можна було змусити обертатись вертикально чи горизонтально з допомогою спеціальних магнітів. Дзеркало і компас теж якимось чином стосувались всього цього, але Мирослава ніколи не розбиралась ні в техніці, ні в математиці з фізикою.

Словом, якщо перефразувати всю лекцію Мілі (копія-математичка дозволила називати її так), то Мирося зрозуміла наступне – Теорія Бродів це припущення, що з допомогою спеціальних засобів (отой апарат?) можна створити шлях у просторі і часі. Як брід через річку. Тому теорія й має таку назву. Щоправда, більшість науковців вважають її псевдонауковою. А те, що Емілія створила апарат і проводить досліді взагалі не викликає нічого, крім кпинів і скептичних зітхань, бо Емілія – жінка.

- Теоретично, можна створити його знову, але як в той Брід зайти? Ти ж прийшла до мене, а не я до тебе.

Далі Міля запевнила Миросю, що все буде добре, адже вона вдосконалює свій прилад щодня. І рано чи пізно знайде спосіб відкривати Брід в обидві сторони, а може навіть у тому самому часі, тільки в іншому місці.

- Практично телепортація! - Емілія була в захваті і від себе, і від своїх експериментів та планів. - А поки що сприймай все як... подорож... екскурсію в своє місто сто років тому.

Коли Мирося змогла сяк-так прийняти думку про «екскурсію», виявилось, що в подорожах у часі теж є правила. Не вирізнятись. Це стосувалось і одягу, і зачісок, і манер. Тут для Миросі все виявилось доволі цікаво - Емілія запропонувала їй свій гардероб. Що їй казати - мода початку двадцятого століття у Бродах сильно відрізнялась від смаків Миросиних сучасниць. Сукні до п'ят і такі ж довгі спідниці, під корсет сорочки з тонкого полотна. Прикрашали одяг вишивки, мережки і нашиті стрічки. Емілія могла похвалитись сукнями з Європи - вишуканими, дорогими і теж дуже довгими. Вони трохи нагадали Мирославі фільм «Великий Гетсбі», але епоха джазу і запальних танців настане тільки років через десять, та й те по той бік океану. Такі Мирослава бачила хіба у фільмах та журналах.

- Щоправда, у Бродах таке нема куди й одягнути, - скривила носик Емілія.

Наступне правило - нічого не змінювати.

- Ти в минулому, а отже теоретично тебе ще немає на світі. Ще не народилась. І батьки твої не народились, і їхні теж. Не роби нічого непоправного, бо наслідки в твоєму часі можуть бути катастрофічними.

- Ясно, як в «Ефекті метелика».

Емілія тільки здивовано схилила голову набік, а тоді продовжила:

- Третє правило - нікому не розказувати, що ти з майбутнього, і не розкривати ніяких технологій.

З цим теж не мало виникнути проблем, то ж Мирося зосередилась на виборі суконь. А тоді спитала те, що муляло її від самого пробудження.

- Коли я прокинулась, ти сказала, що злякалась нашої схожості, і навіть подумала... про що ти подумала тоді?

- Та пусте, - відмахнулась Емілія. - подумала, що ти - це я, яка змогла-таки увійти в Брід і оселитись в майбутньому, а тоді я-з-минулого затягла себе-з-майбутнього назад. Теоретично не можна зустрічати саму себе під час подорожей в часі. Це як матерія і антиматерія - взаємознищення, - Емілія сплеснула долонями, а тоді різко розвела їх перед собою, імітуючи вибух.

- Так може бути? Що я - це ти?

- Ой, ні. По-перше, я-з-майбутнього себе-з-минулого одразу би впізнала. А по-друге, ти ж пам'ятаєш своє дитинство і Броди у двадцять першому столітті. Я би пам'ятала своє, двадцятьє.

- Ясно. Але ми, безперечно, родичі, - Мирослава саме стояла перед великим дзеркалом у повний зріст в одній зі спалень (у цьому столітті Емілії Крижанівській належала не одна квартирка, а весь будинок з баштою) і прикладала до себе то одну, то іншу сукню.

- Не обов'язково близькі, - погодилась Емілія. - Певна комбінація генів може випадково повторюватись через кілька поколінь. Судячи з твого одягу, - Емілія критично оглянула піжаму Мирослави і розкошланий хвостик замість зачіски, - двадцять перше століття - просто кошмар.

Мирослава пригадала уроки з історії двадцятого століття у школі (дві світових війни, репресії, голод, винищення) і видавила бліденьку посмішку у відповідь.

Розділ 3

Гідна партія

До Першої Світової війни залишався всього рік, і Мирослава сподівалась, що за цей час Емілія достатньо просунеться у своїх дослідях, щоб відкрити їй шлях додому. А поки що Броди зразка початку двадцятого століття відкривались для неї химерним атракціоном.

Становище Емілії Крижанівської було привілейоване. Її багате сімейство мало шану в суспільстві і чималі статки. Хоча батьки Мілі загинули кілька років тому під час пограбування на дорозі Підкамінь-Броди, її численні тітки і дядьки писали листи і регулярно цікавились життям небоги. Вони навіть прислали їй гроші на прислугу, бо де ж це бачено, щоб самотня панянка мешкала і поралась сама у такому великому маєтку. Емілія ніколи не розповідала їм, що розігнала усіх помічників одразу після похорон. Зайві очі та вуха в будинку завжди дратували її, та й утримання, призначене їй батьком про всяк випадок, було шкода витрачати на дурне. Відразу після втрати батьків на Емілію звалилась ще одна дуже доросла справа - вона мала добудувати будинок. Перший поверх закінчили раніше, то ж сім'я Крижанівських продала старий маєток за містом і переселилась на Золоту. Осиротівши, Емілія мусила подбати про завершення будівництва другого поверху. На щастя, рід Крижанівських все ще користувався шаном, і помічники знайшлись швидко. Емілія найняла прораба - підстаркуватого, але дуже талановитого австрійця. За помірну платню він взяв на себе всі турботи будівництва і швидко закінчив роботи. То ж у більшості кімнат цього будинку ще ніхто і не жив.

За батьківським заповітом сімейний спадок Емілія мала отримати після одруження. А до тих пір хороший запас золотих крон та цінні папери лежали в одному з сейфів щойно збудованого відділення Празького Кредитного банку. Емілія розповідала Миросі, що колись її батьки спеціально іздили аж у

Прагу, щоб відкрити цей рахунок. А кілька років по тому банк добрався до Бродів і перевів всі внески місцевих в новий філіал. Все для зручності клієнта. Але Емілію цей факт тільки дратував – її багатство тепер знаходилося за якусь сотню-дві метрів від порогу будинку. А забрати його дівчина не могла. Поки що.

Мирослава знала будівлю Празького Кредитного банку як Бродівський відділ МВС та місцевий суд. Проте до білих мікріків Нової Поліції з синьо-жовтими прапорцями на номерах залишалося ще сто з хвостиком років.

Двічі на тиждень торгівка приносила з ринку пакунок з продуктами, за це Емілія платила їй кілька крон щоразу. Готувати Міля навчилася ще в юності, а проблему з прибиранням вирішила просто – замкнула зайві кімнати та й по всьому. Все одно той будинок був завеликим для однієї людини, і нежитлові кімнати навівали відчуття порожнечі.

То ж у Емілії та Миросі було вдосталь часу насолоджуватись життям. Емілія працювала над своїми дослідженнями. Могла годинами перебирати магніти, підставляти їх у різних положеннях до апарату з колами, кожен раз робила якісь записи у зошиті, закреслювала і писала знову. Коли справа заходила в глухий кут, Міля обкладалася книгами у вітальні і цифра за цифрою перевіряла свої розрахунки в пошуках фатальної похибки.

Мирослава спочатку була збита з пантелику відсутністю телебачення та інтернету. Подолати нудьгу допомагали книги і прогулянки. Мирося відмикала закриті кімнати. Всюди знаходила пристойний шар пилу і павутиння, але були і гарні відкриття. Наприклад, вона відчинила бібліотеку Крижанівських. Деякі полиці були порожні – книги, якими користувалася часто, Емілія перенесла у вітальню, але інші підставляли під пальці заפורошені палітурки, ніби зголоднілі за увагою коти.

Також Мирослава несподівано для себе зробила неймовірне відкриття – люди дивилися на світ іншими очима. Вони вмili подовгу спостерігати за рухом сонця по небосхилі, помічали напрямки вітру (північно-західний чи північний?), приділяли велику увагу речам. Вперше Мирослава помітила, як по-особливому блищать лаковані поверхні меблів, з якою майстерністю і точністю вирізьблені на них візерунки. Люди збирали поштівки, засушували квіти і підписували одне одному книги – так зберігали найтрепетніші спогади. На якусь мить Мирося навіть позаздрила жителям початку двадцятого століття – можливо, вони бачили набагато більше у світі, ніж ми, ті, хто рідко відводить погляд від якого-небудь екрану.

Але найбільше Мирославi подобалось гуляти містом. Вона знала Броди з дитинства, але тепер у неї було відчуття, наче стала героїнею роману про минуле. Будівлі, що були такими знайомими в її часі, тепер мали зовсім інше значення. Вперше Мирося помітила це з Празьким банком. Потім виявилось, що на місці районної бібліотеки – жіноча гімназія, а початкова школа стала приміщенням Торгової палати. У приміщенні райвійськкомату процвітав готель «Європа» з рестораном на першому поверсі. В будівлі паспортного столу теж був готель, називався «Брістоль». З красивих дерев'яних дверей виходили поважні пани та пані. Здебільшого подорожні, адже Броди у двадцятому столітті – прикордонний пункт, останнє місто перед кордоном з Російською імперією.

Як не дивно, за кілька днів Мирослава навіть встигла побачити російських гусарів. Кажали, вони час від часу покидають свої казарми під Радивиловом і приїздять у Броди пиячити з місцевими жовнірами в готелі «Європа». Поки що нічого не вказувало на наближення світової війни. Майбутні суперники напивались під живу музику та різались у преферанс.

На кілька перших прогулянок Емілія викликалась супроводжувати Мирославу, хоч спершу вона й опиралась. Але вже за кілька хвилин після першого виходу з дому вони зустріли на вулиці знайому Крижанівських. Пані Смішенко повністю відповідала своєму прізвищу – була пухкенька і смішлива, багато говорила і активно розмахувала руками. Тоді й Емілія «легалізувала» Мирославу.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, купив полную легальную версию (https://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=28537759&lfrom=362673004) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.